

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हकसम्बन्धी नियमावली, २०६५ को
नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण

(२०८० श्रावण १ गतेदेखि २०८० असोज मसान्तसम्म)

नेपाल सरकार
श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाण्डौ

१. निकायको स्वरूप र प्रकृति

नेपालमा श्रमको मर्यादित र सुरक्षित व्यवस्थापनबाट रोजगारी सृजना, रोजगारीका लागि सीपयुक्त आवश्यक जनशक्तिको विकास, श्रमको क्षेत्रमा सामाजिक सुरक्षा र व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षाको प्रवर्द्धन, बालश्रम निवारण लगायतका काम मन्त्रालयबाट हुँदै आएको छ । वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनु र वैदेशिक रोजगारबाट आर्जित सीप, प्रविधि र पुँजीको उपयोगबाट आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्नु पनि यस मन्त्रालयको जिम्मेवारी रहेको छ ।

मन्त्रालयको स्थापना हुनु अघि वि.सं. २०२८ मा श्रम सम्बन्धी मामिला हेर्न उद्योग मन्त्रालय अन्तर्गत श्रम विभागको स्थापना भएको थियो । श्रम विभाग स्थापना भएको एक दशक पछि वि.सं. २०३८ मा श्रम तथा समाजकल्याण मन्त्रालयको स्थापना भयो । नेपाल सरकारको कार्यविभाजन नियमावली परिवर्तन भई वि.सं. २०५२ मा समाज कल्याणको क्षेत्र अलग गरी श्रम मन्त्रालय मात्र कायम भएकोमा वि.सं. २०५७ मा यातायात व्यवस्थापनको क्षेत्र समेत समायोजन भइ श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय कायम हुन गयो । यसै क्रममा वि.सं. २०६९ मा यातायात व्यवस्थाको क्षेत्र अन्यत्र लगि श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय नामाकरण भयो । पुनः वि.सं. २०७४ मा कार्यक्षेत्र विस्तार भई श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय कायम भएको छ ।

२. निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल सरकार कार्यविभाजन नियमावली, २०७४ अनुसार श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहाय बमोजिम रहेको छ:

- क. श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
- ख. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, व्यवस्थापन र नियमन,
- ग. श्रमिक तथा कामदारको सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक सुरक्षा कोष सञ्चालन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
- घ. औद्योगिक विवाद समाधान,
- ड. रोजगार सम्बन्धी तथ्यांक, अध्ययन र अनुसन्धान,
- च. श्रम तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा निरीक्षण र श्रम सम्बन्ध सम्बन्धी आयोग,
- छ. रोजगार उन्मुख सीपमूलक एवम् व्यवसायिक तालिम नीति,
- ज. ट्रेडयुनियन सम्बन्धी एकिकृत कानून र नियमन,
- झ. बालश्रम निवारण सम्बन्धी नीति र कानून,
- ञ. व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
- ट. विदेशीहरूका लागि श्रम स्वीकृति,
- ठ. श्रम सहचारी,
- ड. बेरोजगार सम्बन्धी एकिकृत तथ्यांक व्यवस्थापन, अध्ययन र अनुसन्धान,
- ढ. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि, सम्झौता, अभिसन्धि, सम्पर्क र समन्वय,
- ण. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन ।

३. निकायमा रहेका महाशाखा एवं शाखा र तिनको कार्यविवरणः

यस मन्त्रालय अन्तर्गत प्रशासन महाशाखा, श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा र रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा रहेका छन् । प्रशासन महाशाखा अन्तर्गत प्रशासन शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा, नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा र कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखाहरु रहेका छन् । श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा अन्तर्गत श्रम सम्बन्ध शाखा, बाल श्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा, श्रमिक कल्याण शाखा र सीप विकास तथा तालिम शाखाहरु रहेका छन् । त्यसैगरी रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा र रोजगार समन्वय तथा सूचना शाखा रहेका छन् । यी महाशाखा एवं शाखाहरुको कार्यविवरण देहाय बमोजिम रहेको छः-

(क) प्रशासन महाशाखा

- आन्तरिक प्रशासन र कर्मचारी प्रशासनसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- निजामती सेवा ऐन, नियमावली अनुसार कर्मचारीहरुलाई दिइने सुविधा, पुरस्कार र विभागीय सजाय सम्बन्धी काम गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको संगठन संरचना, दरवन्दी, कर्मचारी कार्य विवरणसम्बन्धी काम गर्ने गराउने,
- काउन्सेलर (श्रम) तथा श्रम सहचारी छनौट तथा नियुक्तिसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- स्वदेशी तथा विदेशी छान्त्रवृत्ति एवं वैदेशिक भ्रमणका लागि संभाव्य उम्मेदवारको सूची तयार गरी रायसाथ पेश गर्ने गराउने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतको सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- वार्षिक प्रतिवेदन तथा मन्त्रालयस्तरका अन्य प्रकाशन, प्रसारण तथा वितरण सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्कसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सूचना अधिकारी तथा विभिन्न निकाय एवंम् विषयगत सम्पर्क बिन्दुको काम गर्ने गराउने,
- अन्तर महाशाखा, शाखा र विभाग बीच समन्वय प्रणाली स्थापनासम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रसम्बन्धी नीति, योजना, वार्षिक कार्यक्रम, बजेट तर्जुमाको समन्वय, अनुगमन, मूल्याङ्कन र आवधिक समीक्षासम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत नियमित तथा वैदेशिक सहायताबाट संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमहरुको तर्जुमा गर्ने एवम् कार्यान्वयनका सम्बन्धमा उक्त कार्यक्रमहरु तथा सम्बन्धित कार्यालयहरुको अनुगमन मूल्यांकन गर्ने गराउने,
- आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- बेरुजुको लगत अद्यावधिक गर्ने, गर्न लगाउने तथा फछ्यौट गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयसँग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरुको तर्जुमा तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,

- अदालतबाट भएका फैसला तथा आदेशको कार्यहरूको सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयलाई विपक्षी बनाई परेका रिट, निवेदन र मुद्दाहरूको प्रतिरक्षा गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने गराउने ।

१. प्रशासन शाखा

- मन्त्रालय र अन्तर्गतिको कर्मचारी प्रशासन तथा जनशक्ति विकाससम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको संगठन संरचना, दरवन्दी सृजना, कर्मचारीको कार्य विवरण, नियुक्ति, पदस्थापन, अधिकार प्रत्यायोन, सरुवा, काज, बढुवा, विदा, सम्पत्ति विवरण, कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, अवकाशसम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतिका कर्मचारीहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,
- व्यवस्थापन परीक्षणसम्बन्धी कार्यको समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,
- कर्मचारीहरूलाई दिइने सुविधा, पुरस्कार र विभागीय कारवाही तथा सजायसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- स्वदेशी तथा विदेशी छान्त्रवृत्ति, तालिम, गोष्ठी आदिमा कर्मचारी मनोनयनको लागि सिफारिस तथा विदा स्वीकृतिका निम्नि पेश गर्ने,
- मन्त्रालयभित्र परिवहन तथा सञ्चार व्यवस्थापन गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतिका निकायहरूको लागि घरजग्गा र भवनको व्यवस्थापन गर्ने,
- मन्त्रालयको भौतिक साधनहरूको स्थाहार, सम्भार, मर्मत, सरसफाई, कार्यालय विन्यास तथा संरक्षण लगायत जिन्सी व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय भित्र कागज धुल्याउने तथा लिलामीसम्बन्धी व्यवस्था गर्ने,
- उजुरी तथा गुनासो सुनुवाईसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अछित्यार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, राष्ट्रिय सतकर्ता केन्द्र, राष्ट्रिय सूचना आयोगसँगको सम्पर्क, समन्वय एवं सुशासन ईकाइको रूपमा कार्य गर्ने,
- खरिद ईकाइ गठन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- पुस्तकालय व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतिका केन्द्रीय निकायहरूको स्रोतसाधनसम्बन्धी विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतिका निकायहरूको निरीक्षण, सुपरिवेक्षण र अनुगमनसम्बन्धी व्यवस्थापन गर्ने,
- कर्मचारी बैठकसम्बन्धी कार्य गर्ने
- शाखासँग सम्बन्धित कामको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- विषयगत निकायहरूको सम्पर्क बिन्दु भई काम गर्ने,
- विषयगत सम्पर्क अधिकारी तोकन पेश गर्ने,
- मन्त्रालयको स्रोत साधन तथा प्रकाशन वितरणको व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

२. नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित नीति तर्जुमा तथा विश्लेषण गर्ने,
- वार्षिक, आवधिक तथा दीर्घकालीन रणनीतिको तर्जुमा, समन्वय, कार्यान्वयन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आर्थिक प्रशासन शाखाको समन्वयमा वार्षिक कार्यक्रम अनुसार आर्थिक वर्षको साधारणतर्फको अनुमानित बजेट तयारी र स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत नियमित तथा वैदेशिक सहायताबाट संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयनका सम्बन्धमा कार्यक्रमहरू तथा सम्बन्धित कार्यालयहरूको अनुगमन मूल्यांकन गर्ने,
- मन्त्रालयका प्रगति विवरण, प्रतिवेदन तथा बुलेटिन प्रकाशन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- मन्त्रालय र विभागहरू अन्तर्गत संचालन हुने विकासका आवधिक एवं वार्षिक कार्यक्रमहरू तयार गर्ने,
- राष्ट्रिय योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयसंगको सहकार्यमा मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित विकास कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायहरूमा संचालित विकास कार्यक्रमहरूको प्रगति, समीक्षा, परिमार्जन तथा अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने,
- नीति समन्वय समिति (Policy Coordination Committee) सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अर्थ मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय तथा राष्ट्रिय योजना आयोगको सम्पर्क विन्दुको रूपमा काम गर्ने,
- मन्त्रालय स्तरीय विकास समस्या समस्या समिति (MDAC) र राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समिति (NDAC) सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- वैदेशिक सहायतासम्बन्धी विषयमा अर्थ मन्त्रालयसंग समन्वय गरी कार्य गर्ने,
- विदेशी सहयोगवाट संचालन हुने आयोजनासंग सम्बन्धित विषयमा आवश्यक समन्वय गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

३. आर्थिक प्रशासन शाखा

- प्रचलित कानून बमोजिम मन्त्रालयको आर्थिक प्रशासन संचालन गर्ने,
- अर्थ मन्त्रालय र यस मन्त्रालयको नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखासँग समन्वय गरी वार्षिक कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने,
- आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी विषयमा माग भएबमोजिमको राय सल्लाह प्रदान गर्ने,
- विनियोजन बजेट अन्तर्गत बजेट निकासासम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखासँग समन्वय गरी कार्यक्रम संशोधन र रकमान्तर सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- ऐन नियमानुसार तोकिएको श्रेस्ता राख्ने, राख्न लगाउने,
- विनियोजन हिसाबको लागि आवश्यक मास्केवारी तथा अन्य फांटवारी नियमित रूपमा तयार गर्ने गराउने र सम्बन्धित निकायमा समयमै पठाउने व्यवस्था गर्ने गराउने,
- आर्थिक प्रशासन शाखाको सहभागिता आवश्यक हुने विभिन्न समितिहरूमा रही कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयका अन्य शाखाहरूसँग समन्वय गरी वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- वार्षिक विवरण तयार गर्न सहयोग गर्ने,
- वेर्जु फछ्यौटसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायहरूको आर्थिक व्यवस्थापन सुधारका लागि सुझाव दिने,
- आमदानी तथा खर्चसम्बन्धी विवरणहरू अद्यावधिक राख्ने,
- म.ले.नि.का.को सम्पर्क विन्दुको रूपमा काम गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

४. कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- मन्त्रालयसँग सम्बन्धित ऐन, कानूनहरूको परिमार्जनका लागि मस्यौदा पेश गर्ने,
- नयाँ विधेयक तर्जुमा गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूबाट माग भएबमोजिम कानूनी राय, परामर्श उपलब्ध गराउने,
- मन्त्रालय पक्ष हुने सन्धि, समझौता, समझदारीपत्र आदिमा कानूनी राय उपलब्ध गराउने,
- सर्वोच्च अदालतबाट कायम नजिर सम्बन्धी निर्णयहरूको लगत विवरण अद्यावधिक गर्ने र सम्बद्ध पदाधिकारीहरूलाई जानकारी गराउने,
- मन्त्रालय विरुद्ध परेका रिट/निवेदन र पुनरावेदन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रका विषयमा सम्मानित अदालतबाट भएका फैसला कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- अदालतमा दिने जवाफ तयार गरी पेश गर्ने,
- ऐन, नियम परिमार्जन तथा तर्जुमा शाखाबाट प्राप्त भएका राय संकलन गरी सम्बन्धित विषयको निर्णयसार बनाउने कार्य गर्ने,

- नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गरिनु पर्ने सूचनासम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- कानून, न्याय तथा संसदिय मामिला मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण तथा श्रम अदालतको सम्पर्क शाखाको रूपमा काम गर्ने,
- कानूनले सृजना गरेका अन्य जिम्मेवारीहरूसम्बन्धी काम गर्ने,
- तोकिएबमाजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(ख) रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा

- आन्तरिक रोजगार प्रवृद्धनसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- आन्तरिक एवं वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी ऐन नियमहरूको तर्जुमा, संशोधन, विधेयक तथा नियमावलीहरू तयार गरी पेश गर्ने गराउने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका रोजगारसम्बन्धी प्रतिवेदन संकलन, प्रकाशन तथा वितरणसम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन संगठन (International Organization for Migration - IOM), कोलम्बो प्रोसेस, अबुधाबी संवाद (Abu Dhabi Dialogue) लगायतका क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संगठनहरूसँग सम्बन्धित कार्यहरू गर्ने गराउने,
- श्रमशक्ति, श्रम बजार, आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगार एवम् बेरोजगारी सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन, विशेषण लगायत सूचना विशेषणका कार्यहरू गर्ने गराउने,
- रोजगार सूचना सेवा तथा श्रमिक आपूर्ति सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रम कूटनीतिसम्बन्धी कार्यको समन्वय गर्ने गराउने,
- काउन्सेलर (श्रम)तथा श्रम सहचारीहरूसँग नियमित सम्पर्क र समन्वयको काम गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी कार्यक्रमहरू तर्जुमा, समन्वय, अनुगमन, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार प्रबोर्दधन बोर्डसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगारको सूचना एवं तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको वेवसाईट अद्यावधिक गर्ने लगायतका विद्युतीय सुशासनसम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने गराउने ।

१. वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा

- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्डको कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रम कूटनीति प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक तयारी तथा समन्वय गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित संघ संस्थाहरुको नियमन तथा अनुगमन गर्न वैदेशिक रोजगार विभागसंग समन्वय गर्ने,
- काउन्सेलर(श्रम)तथा श्रम सहचारीको कार्यसम्पादनको नियमित रूपमा प्रगति प्रतिवेदन लिने सोको प्रतिवेदन गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय आप्रवासन संगठन(IOM), कोलम्बो प्रोसेस, आबुधाबि डाइलग लगायतका क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संगठनसँग सम्बन्धित महाशाखाका कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका कार्यहरु गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना एवं तथ्यांक संकलन, अध्ययन तथा विशेषण गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउन राय सल्लाह प्रदान गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी कार्यक्रमहरु तयार गर्ने, समन्वय गर्ने र प्रतिवेदन गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धमा रोजगारदाता मुलुकहरुसँग हुने वार्ता एवं सम्झौतासम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारका लागि नयाँ मुलुक खुला गर्न आवश्यक अध्ययन तथा समन्वय गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारबाट विभिन्न क्षेत्रमा पर्न गएको प्रभावको अध्ययन अनुसन्धान गरी नीतिगत सुझाव दिने,
- वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी नीतिगत सुधारको राय पेश गर्ने,
- विदेशमा रहेका नेपालीहरुका सेवामूलक संस्थाहरुसँग सम्पर्क कायम गरी आवश्यकता अनुसार राय सुझाव प्राप्त गर्ने, प्रतिवेदन लिने एवं उपयुक्त कारबाहीकोलागि पेश गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारमा गएका श्रमिकहरुको हक, हित, उद्धारसम्बन्धी कार्यहरुमा नीतिगत व्यवस्था पहल गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारीको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न आवश्यक अन्य कार्यहरु गर्ने,
- परराष्ट्र मन्त्रालय, विदेशस्थित नेपाली कूटनैतिक नियोगहरु तथा आप्रवासनसम्बन्धी कार्यक्रमहरुको सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार प्रबोधन बोर्डसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरुसँग समन्वय तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२. रोजगार सम्बन्ध तथा सूचना शाखा

- आन्तरिक रोजगारसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आन्तरिक रोजगारीको क्षेत्रमा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको लगत राख्ने,
- आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले वैदेशिक सहायतामा संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको संचालन, सम्बन्ध, अनुगमन तथा मूल्याकन गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका कामदारहरूको दक्षता उपयोग गर्न राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसारका नीति तथा रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न पेश गर्ने,
- आन्तरिक रोजगार प्रवर्द्धका लागि नीजि तथा गैर सरकारी क्षेत्रसंगको सहकार्य एवंम् सम्बन्धसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- न्यूनतम रोजगार प्रत्याभूत सम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- मन्त्रालयको वेवसाईट व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रम, रोजगारी, बेरोजगारी, वैदेशिक रोजगारी तथा रोजगारका अवसरसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषण गर्ने,
- विद्युतीय श्रम तथा रोजगार सूचना प्रणाली (Online Labour and Employment Information System) को स्थापना र व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमशक्ति सर्वेक्षणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा कानून बमोजिम निर्धारण गरिएका अन्य कार्यहरू गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग सम्बन्ध तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग सम्बन्ध गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने।

(ग) श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा

- श्रम सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा गर्ने गराउने,
- श्रम सम्बन्धी ऐन नियमहरूको तर्जुमा तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रमशक्ति र श्रम बजारसम्बन्धी अध्ययन, सर्वेक्षण, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका श्रमसम्बन्धी प्रतिवेदनहरूको संकलन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन(International Labor Organization) सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- औद्योगिक विवाद समाधान सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- विदेशी कामदारहरूको श्रम स्वीकृति व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,

- ट्रेड यूनियन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमा र नियमसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्कसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसंग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरुसंगको सम्पर्क, सहकार्य तथा समन्वय गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी नीति, कानून तर्जुमा र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, सर्वेक्षण, सूचना र तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषणसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी व्यवस्थापन तथा जनचेतना जगाउन प्रचार प्रसार गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारण विषयमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी सेमिनार सम्मेलनसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा विषयमा नीति, कानून र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रमिक एवं सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यक्रम र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोषसम्बन्धी नीति, कानून तर्जुमा, कोष संचालन तथा नियमन, यस विषय सम्बद्ध राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय निकाय र संघसंस्थासंग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्यसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोष र श्रमिक कल्याणसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- रोजगारउन्मुख, सीपमूलक एवं व्यवसायिक तालिमसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा र सो को नियमन गर्ने गराउने,
- श्रमिक तथा रोजगारदाताको कर्तव्य, दायित्व, कार्य संकृति र व्यवहार सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुको सञ्चालनका सम्बन्धमा समन्वय गर्ने गराउने,
- सीप विकास तथा तालीमसम्बन्धी नीति, योजना तर्जुमा, समन्वय, अनुगमन, मुल्याङ्कन गर्ने गराउने,
- सीप विकास तालिमसम्बन्धी पाठ्यक्रम तर्जुमा, परिमार्जन, तालिम सञ्चालन मापदण्ड निर्धारण गर्ने गराउने,
- सीप विकास तालिम सञ्चालन, समन्वय र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गन्तुपर्ने आवश्यक कार्यहरु गर्ने गराउने ।

१. श्रम सम्बन्ध शाखा

- श्रमसंग सम्बन्धित कानून तर्जुमा, संशोधन तथा नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमशक्ति र श्रम बजारसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन, अद्यावधिक र विश्लेषणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका श्रम सम्बन्धी प्रतिवेदन संकलन एवं अभिलेखिकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्घठनसंग सम्बन्धित कार्य गर्ने,

- औद्योगिक विवाद समाधानसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमसंग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थासंगको सम्पर्क सहकार्य तथा समन्वय गर्ने,
- विदेशी कामदारहरुका लागि श्रम स्वीकृति र त्यसको सूचना व्यवस्थापन गर्ने,
- श्रमिक कल्याण शाखासँग समन्वय गरी ट्रेड यूनियन नीति, कानूनको तर्जुमा र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्कसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) तथा अन्य राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय, सरकारी, गैरसरकारी संघ संस्थाहरुसंग समन्वयसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) बाट पारित महासन्धी तथा सन्धीहरुसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) मा वार्षिक र आवधिक रूपमा पेश गर्नुपर्ने प्रतिवेदन तयारीसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- भविष्यमा गर्नुपर्ने अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) सँग सम्बन्धित सन्धीहरु सम्बन्धी आवश्यक कार्यहरु गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरुसँग समन्वय तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२. बालश्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा

- बालश्रम निवारणसँग सम्बन्धित नीति, कानून, योजना तर्जुमा तथा नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, सेमिनार, तालिम, गोष्ठी आदि कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी कार्यक्रम, निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने,
- बालश्रम विरुद्ध जनचेतना जगाउन प्रचार-प्रसारसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO), आईपेक, जी.टी.जेड. तथा अन्य दातृ राष्ट्र तथा संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गर्ने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्यांक संकलन, अद्यावधिक तथा विश्लेषणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षासम्बन्धी नीति, कानून, योजना तर्जुमा तथा नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षासम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, सेमिनार, गोष्ठी आदि कार्यक्रम गर्ने,
- प्रतिष्ठानमा कार्यरत कामदार कर्मचारीहरुको व्यवसायजन्य सुरक्षासम्बन्धी कार्य गर्ने,

- बालश्रम निवारण समिति र बालबालिकाला विकास समितिया पुनर्स्थापना कोष संचालक समिति सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- औद्योगिक प्रतिष्ठानहरूमा व्यवसायजन्य सुरक्षा लगायतका चेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमिक कल्याण शाखासँग समन्वय गरी ट्रेड युनियन अधिकार र ट्रेड युनियनले व्यवसायिकता प्रवर्द्धनमा खेलनुपर्ने भूमिकाको विषयमा सेमिनार तथा गोष्ठी आयोजना गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

३. श्रमिक कल्याण शाखा

- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी नीति, योजना तथा कानूनको तर्जुमाका लागि मस्यौदा तयार गर्ने,
- श्रमिक तथा श्रमिकका परिवारको लागि सामाजिक सुरक्षासँग सम्बन्धित नीतिगत तथा संस्थागात कार्यहरू गर्ने,
- ट्रेड युनियन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमामा सहयोग पुऱ्याउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोषको संचालन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने,
- श्रमिकको कर्तव्य, दायित्व, कार्य संकृति र व्यवहार सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूको सञ्चालनका सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय गर्ने,
- श्रमिकको न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमिकहरूको सामाजिक सुरक्षाको सन्दर्भमा व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- श्रमिकका बाल बालिकाहरूका लागि दिवा स्याहार केन्द्र, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा आदिको प्रबन्ध गर्न व्यवस्थापक हरूलाई प्रोत्साहन गर्ने,
- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धमा सेमिनार, गोष्ठी लगायतका चेतनामूलक कार्यहरू गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयको अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- नयाँ सामाजिक सुरक्षा योजना लागू गर्ने विषयमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- अनौपचारिक क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिक र स्वरोजगारलाई सामाजिक सुरक्षा योजनामा आबद्ध गर्ने विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- श्रमिक कल्याणकारी कोष सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित काममा सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

४. सीप विकास तथा तालिम शाखा

- सीप विकास तथा तालिम सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमा, योजना, मापदण्ड, पूर्वाधार विकास सम्बन्धी काम गर्ने र सो को नियमन गर्ने,
- तालिम केन्द्रहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- तालिम प्राप्त जनशक्तिको विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- सीप विकास तालिम सम्बन्धी पाठ्यक्रम तर्जुमा, परिमार्जन, तालिम सञ्चालन मापदण्ड निर्धारण गर्ने, प्रवर्द्धन र समन्वय गर्ने,
- रोजगारीका संभावित क्षेत्रहरूमा आवश्यक सीप तथा दक्षता पहिचान गरी दक्ष जनशक्ति उत्पादनका लागि नीतिगत तथा संस्थागत समन्वय गर्ने,
- पिछडिएको क्षेत्र, वर्ग तथा समुदाय लक्षित सीपमूलक तालिम नीति तर्जुमा, समन्वय तथा नियमन गर्ने,
- लक्षित वर्गहरूलाई रोजगारी तथा स्वरोजगारी सम्बन्धी सचेतना तथा पूर्व तयारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम कार्यक्रम आवश्यक समन्वय गरी सञ्चालन गर्ने,
- कामदार मजदूरहरूको कार्य संस्कृति र व्यवहार (Working Culture and Behaviors) सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूको तर्जुमा तथा समन्वय गर्ने,
- विदेशबाट फर्केका कामदारको सीप परिक्षण गर्ने, सो सीपको उपयोग सम्बन्धी रणनीतिक योजना तयार गर्ने र समय सापेक्ष परिमार्जनको कार्य गर्ने,
- प्रदेश र स्थानीय तहमा तालिम प्रदायक संस्थाको स्थापना, क्षमता विकास, पाठ्यक्रम निर्धारण लागायतका कार्यको लागि नीतिगत तथा संस्थागत कार्य गर्ने,
- तालिम प्रदायक संस्था र रोजगार प्रदायक संस्था बीच रोजगारी सृजना र जनशक्तिको उपयोग सम्बन्धी समन्वयात्मक कार्य गर्ने,
- तालिम केन्द्रहरू बीच समन्वय गरी विशिष्टिकृत तालिम प्रदायक संस्थाहरूको संरचनागत विकासको लागि संस्थागत समन्वय गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित काममा सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(ग) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम:

नेपालको संविधान, २०७२ को मौलिक हक र कर्तव्य अन्तर्गत धारा ३३ मा रहेको रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी गरेको छ । ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) मा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले आवश्यक

रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने प्रवृद्धामन्त्रीहरेको र उपदेशा (३) ले कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए वमोजिम हुने व्यवस्था गरेको छ ।

रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयनका अतिरिक्त मुलुकभित्र पर्याप्त रोजगारीको अवसर सिर्जना गरी उपलब्ध जनशक्तिको महत्तम उपयोग गर्दै आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याउने गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा कार्यक्रमको रूपमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई तर्जुमा गरिएको हो । रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गर्ने तथा आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धनका विविध पक्षहरूलाई समेत समावेश गरी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदले मिति २०७५।१०।२५ मा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ स्वीकृत गरेको थियो । सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूबाट मिति २०७५।११।०९ मा विधिवत शुभारम्भ भएको यो कार्यक्रमले देहायका उद्देश्यहरु प्राप्त गर्ने लक्ष्य लिएको छः—

- (क) वेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्न आवश्यक रोजगार सेवा र सहायता प्रदान गर्ने ।
- (ख) दक्ष तथा सक्षम जनशक्ति विकास गरी आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्द्धन र विस्तार गर्ने ।
- (ग) सरकारी, निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरु बीचको समन्वय र सहकार्यमा थप रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने ।
- (घ) आन्तरिक रोजगारी सिर्जनाका लागि आवश्यक नीतिगत र संरचनात्मक व्यवस्था गर्ने ।
- (ङ) सार्वजनिक पूर्वाधारहरुको निर्माण, स्तरोन्नति र विस्तारमा योगदान गर्ने ।
- (च) आन्तरिक रोजगार सिर्जना सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गरी रोजगारीका नयाँ क्षेत्रहरुको पहिचान गर्ने ।

४. निकायमा रहने दरबन्दी र कर्मचारी संख्या

मन्त्रालयमा राजपत्रांकित र राजपत्र अनंकित (स्थायी एवम् करार) जम्मा ७२ र अस्थायी दरबन्दी जम्मा १६ गरी कूल स्वीकृत दरबन्दी ८८ रहेकोमा विभिन्न पदका १ दरबन्दी रिक्त रहेका छन् भने अन्य सम्पूर्ण दरबन्दी पूर्ति भएको ।

४.१ मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायको स्वीकृत दरबन्दी विवरण

सि.नं.	निकाय	कुल दरबन्दी
१	श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	७२
२	वैदेशिक रोजगार विभाग	७३
३	वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय	१८
४	श्रम तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा विभाग	३१
५	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान, भैसेपाटी	२१
६	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान, ईटहरी	१३
७	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान, वुटवल	१३
८	वैदेशिक रोजगार कार्यालय, काठमाडौं	५७
९	व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य केन्द्र	२०
१०	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, काठमाडौं	१२
११	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, जनकपुर	१४
१२	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, झापा	८
१३	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, धनगढी	१५
१४	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, नेपालगञ्ज	८
१५	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, पोखरा	१३
१६	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, विराटनगर	८
१७	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, विराटनगर	१४
१८	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, वुटवल	१४
१९	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, सुर्खेत	१४
२०	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, हेटौडा	८
जम्मा दरबन्दी		४४६

मन्त्रालयको स्वीकृत दरबन्दीसहित पदशूलिको अवस्था

सि.नं.	पद	श्रेणी/ तह	सेवा	समूह/ उपसमूह	मौजुदा दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	सचिव	रा.प.विशिष्ट	प्रशासन		१	१	
२	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन		३	३	
३	उपसचिव (प्रशासन)	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	८	८	
४	उपसचिव (लेखा)	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा	१	१	
५	उपसचिव (कानून)	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानून	१	१	
६	उपसचिव प्राविधिक/मेकानिकल	रा.प.द्वितीय	इन्जि.	मेकानिकल	१	१	
७	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	१	
८	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	१४	१४	
९	कानून अधिकृत (न्याय)	रा.प.तृतीय	न्याय	कानून	१	१	
१०	कम्प्युटर ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय	विविध		१	१	
११	मेकानिकल ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय	इन्जि.	मेकानिकल	१	०	१
१२	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध		१	१	
१३	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र थम	प्रशासन	लेखा	१	१	
१४	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्र थम	प्रशासन	सा.प्रशासन	९	९	
१५	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्र थम	विविध		७	७	
१६	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन			९	९	
१७	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन		१२	१२	
जम्मा दरबन्दी					७२	७१	

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको स्वीकृत अस्थायी दरबन्दी विवरण

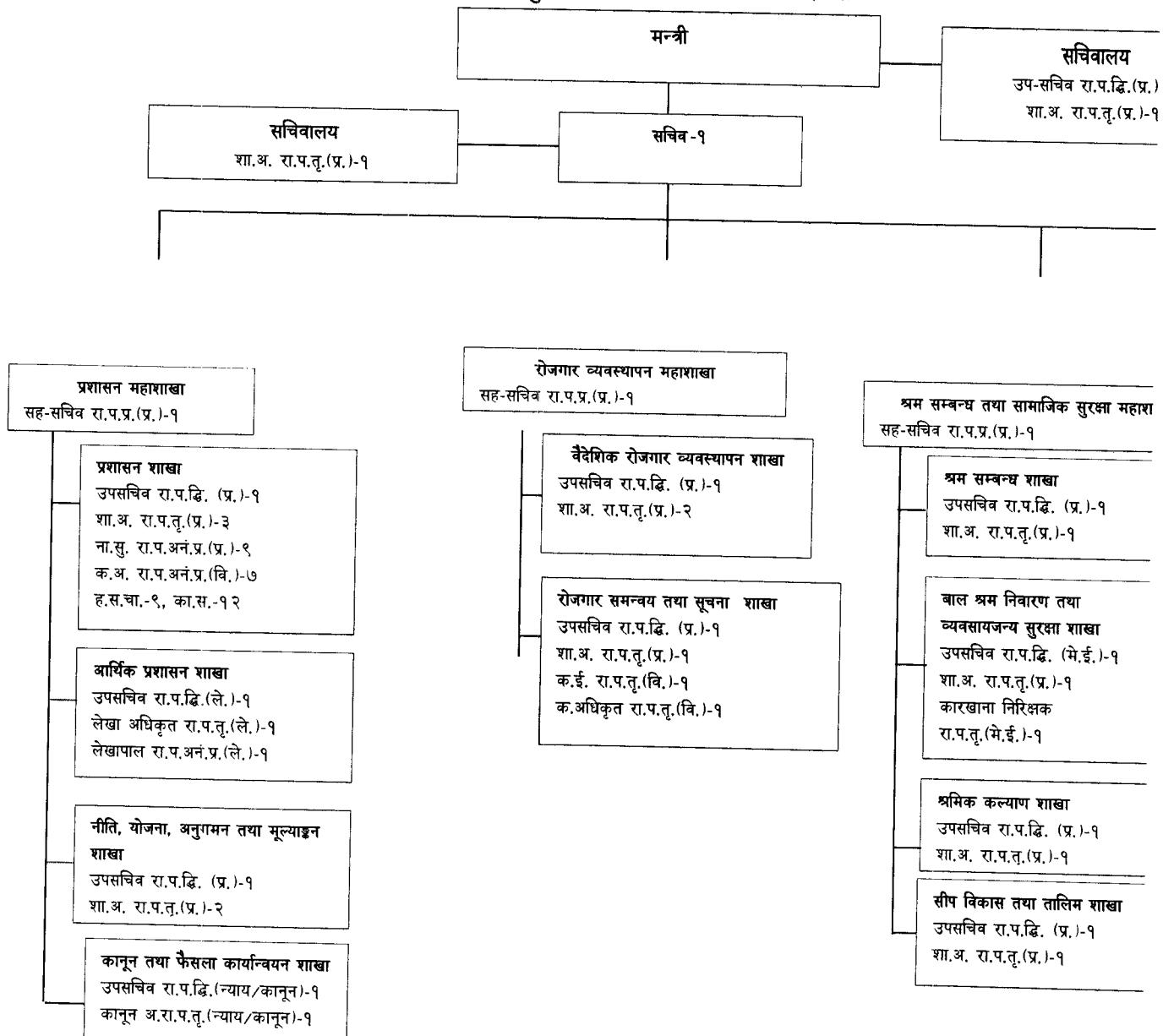
सि.नं.	पद	श्रेणी/ तह	सेवा	समूह/ उपसमूह	मौजुदा दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन		१	१	
२	उपसचिव (प्रशासन)	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	२	२	
३	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	३	३	
४	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	१	
५	तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प.तृतीय	तथ्या ङ्क		१	१	
६	कम्प्युटर ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय	विविध		१	१	

७	नायब सुब्बा	रा.प.अडा.प्र थम	प्रशासन	सा.प्रशासन	२	२	
८	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्र थम	विविध		२	२	
९	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन			२	२	
१०	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन		१	१	
जम्मा दरबन्दी					१६	१६	

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयको संगठन संरचना

५. प्रमुख एवम् उजुरी सुन्ने अधिकारी र सूचना अधिकारीको नाम र पद

प्रमुखको नाम: श्री केवल प्रसाद भण्डारी, सचिव
प्रवर्त्ता: श्री डण्डुराज घिमिरे, सह-सचिव

सहायक प्रवक्ता: श्री डम्बर सुनार, उप-सचिव
सूचना अधिकारीको नाम: श्री कृष्ण प्रसाद भुसाल, उप-सचिव
गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम: श्री दिपक ढकाल, उप-सचिव
लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको नाम: श्री मैया कडेल, उप-सचिव
मन्त्रालयको वेबसाइट: www.moless.gov.np

६. नीति, ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

नीति

- राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१
- वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८
- राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीति, २०७६

ऐन

- रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५
- श्रम ऐन, २०७४
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४
- वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४
- ट्रेड युनियन ऐन, २०४९
- बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०४९
- बोनस ऐन, २०३९

नियमावली

- वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४
- वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण नियमावली, २०६८
- रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५
- श्रम नियमावली, २०७५
- श्रम अदालत कार्यविधि नियमावली, २०५२
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५
- सामाजिक सुरक्षा कोष नियमावली, २०७५
- बालश्रम(निषेध र नियमित गर्ने) नियमावली, २०६२
- बोनस नियमावली, २०३९
- ट्रेड युनियन नियमावली, २०५०
- बालबालिका (विकास तथा पुनर्स्थापना) कोष नियमावली, २०५३

मुख्य निर्देशिका/कार्यविधि/मापदण्ड

- विदेशमा काम गरी फर्केका उद्यमी राष्ट्रिय सम्मान तथा पुरस्कार व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६

- रोजगार संयोजकको पदभूति र सेवा सुविधा सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५
- श्रम अडिट मापदण्ड, २०७५
- छवनी र प्रकाश सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने स्वास्थ्य संस्था सूचीकरण, नवीकरण र अनुगमन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- सामाजिक सुरक्षा योजना सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
- वैदेशिक रोजगारमूलक सीप विकास तालिम सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
- श्रम सहचारी नियुक्ति सम्बन्धी, २०७३
- वैदेशिक रोजगार बोर्डको कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०६८
- कार्यस्थलमा आधारित एप्रेन्टिशिप तालिम कार्यविधि, २०७६
- आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५
- वैदेशिक रोजगारीमा गएका नेपाली कामदारको कानुनी प्रतिरक्षा सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
- विदेशी नागरिकहरुको श्रम इजाजत व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
- वैदेशिक रोजगारमा घरेलु कामदारलाई व्यवस्थित गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३
- ईटा उद्योगमा काम गर्ने श्रमिकको व्यवसायजन्य सुरक्षा एवम् स्वास्थ्य सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६
- कोभिड-१९ को विश्वव्यापी संक्रमणका कारण वैदेशिक रोजगारीको क्रममा अलपत्र परेका नेपाली कामदारको उदार गरी स्वदेश फिर्ता गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७
- इजरायलमा नेपाली सहयोगी कामदार पठाउनेसम्बन्धी निर्देशिका, २०७८

७. मन्त्रालयले सञ्चालन गरेको कार्यक्रम र सोको प्रगति प्रतिवेदनः

(क) प्रशासन महाशाखा

५. प्रशासन शाखा

सि.न.	विषय	कार्य प्रगति
१	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषदमा प्रस्ताव पेश	<ul style="list-style-type: none"> यस मन्त्रालयबाट नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्तुत हुने विभिन्न विषयका प्रस्तावहरु अनलाईन पोर्टल मार्फत अद्यावधिक तथा सहजिकरण गर्ने गरिएको। यस अवधीमा जम्मा ४ वटा प्रस्ताव क्याबिनेट स्वाचालित प्रणालीमा अद्यावधिक गरिएकोमा ती प्रस्तावहरु मध्ये १ वटा प्रस्ताव प्रशासन शाखाबाट पठाईएको।
	CDMIS सम्बन्धी कार्य	<ul style="list-style-type: none"> Cabinet Decision Implementation Monitoring System मा ५ वटा प्रगति विवरणहरु अद्यावधिक गरिएको।
२	सरुवा/काज/पदस्थापन/ रमाना/नियुक्ति	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधीमा जम्मा:- क) सरुवा - ४४ ख) काज /कामकाज- ४१ ग) पदस्थापना- ३६ घ) रमाना- १८ ड) अनिवार्य अवकाश/राजिनामा स्वीकृत-१
३	मनोनयन	<ul style="list-style-type: none"> वेदेशिक मनोनयन- २० जना (विभिन्न विषयका ८ वटा कार्यक्रमहरुमा सहभागी हुन) सेवाकालीन प्रशिक्षण: -
४	पत्र ब्यबहार/संचार	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधीमा जम्मा ६५१ वटा चीष्टीपत्र दर्ता भई सम्बन्धित महाशाखा/शाखामा पठाईएको। यस शाखाबाट उक्त अवधीमा जम्मा ५२७ वटा चीष्टीपत्रहरु विभिन्न निकायहरुमा पत्राचार गरिएको।
५	अखितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको उजुरी	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधीमा कूल २३ उजुरी/गुनासो प्राप्त भएकोमा सो मध्ये १६ वटा फछ्यौट भएका र बाँकी ७ वटा कारबाही प्रकृयामा रहेको।
	राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र/हेलो सरकारका उजुरी	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधीमा राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट ५ वटा उजुरी/गुनासो प्राप्त भई फछ्यौट भएको। हेलो सरकारबाट प्राप्त भएको ३४ वटा उजुरी/गुनासो मध्ये २९ वटा फछ्यौट भएका र ५ वटा कारबाही प्रकृयामा रहेको।
	कल सेन्टरको गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धमा	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधीमा विभिन्न माध्यमबाट कल सेन्टरमा जम्मा ४३९३ गुनासो/जानकारी माग भएकोमा सो मध्ये ४१६२ सम्बोधन भएको र २३१ प्रकृयामा रहेको। उपरोक्त कल वाहेक ८८९५ Follow-up

१९

सि.नं.	विषय	कार्य प्रगति
		कलको सम्बोधन गरिएको।
६	खरिद सम्बन्धमा	<ul style="list-style-type: none"> खरिद/मूल्याङ्कन समिति गठन भएको। बार्षिक खरिद योजना तयार भएको। Bio-Sand Water Treatment Installation गरिएको। Reception तथा Automatic Glass door को निर्माण कार्य सम्पन्न भएको। EPBX जडान गरिएको। मन्त्रालयको जिन्सी प्रतिवेदनमा उल्लेखित लिलाम गर्नुपर्ने सामाग्रीहरूको लिलामका लागि प्रक्रिया अगडि बढाइएको।
७	जिन्सी व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> यस मन्त्रालयको स्वामित्वमा रहेका सवारी साधन र अन्य सम्पत्तिहरूको विवरण PAMS मा नियमित रूपमा प्रबिष्ट गरिरहेको।
८	अन्य	<ul style="list-style-type: none"> नियमित रूपमा SMT बैठक संचालनमा सहजिकरण गरी उक्त बैठकबाट भएका निर्णयहरू आवश्यतानुसार कार्यान्वयनका लागि मातहतका निकायहरूमा परिपत्र गरिएको। यस मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरूको संगठन संरचना र दरबन्दी पुनरावलोकन गर्न संगठन तथा व्यवस्थापन समिति गठन गरी उक्त कार्य भैरहेको। यस मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान, ईटहरी र बुटवल तथा श्रम तथा रोजगार कार्यालय, धनगढीको आ.व.२०७९/८० को व्यवस्थापन परीक्षणका लागि व्यवस्थापन परीक्षण टोली गठन गरिएको। नेपाली राजदूतावास, कुवेत सिटी, कुवेतको श्रम सहचारी नियुक्त गरिएको। यस मन्त्रालय र मातहतका निकायहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको आ.व.२०७९/८० कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन प्रक्रिया सम्पन्न गरी मूल्याङ्कित फाराम सम्बन्धित निकायमा पठाईएको। निरन्तर रूपमा एकीकृत सरकारी कार्यालय व्यवस्थापन प्रणाली (GIOMS) मार्फत चिठ्ठी पत्र दर्ता/चालनी/विद्युतीय हाजिरी प्रणाली संचालन गरिरहेको।

६. नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

- आ.व. २०७९/८० को आर्थिक समीक्षा माननीय मन्त्री शरतसिंह भण्डारी र सचिव श्री केवल प्रसाद भण्डारीको विशेष उपस्थितिमा मिति २०८० श्रावण १९ गते मन्त्रालयको सभाहलमा सम्पन्न गरिएको ।
- मन्त्रालयस्तरीय समस्या समाधान समिति (MDAC) को बैठक सम्पन्न गरिएको ।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तर सम्बन्ध) ऐन, २०७७ बमोजिमको बैठक माननीय मन्त्री शरतसिंह भण्डारीज्यूको अध्यक्षतामा मिति २०८० भाद्र २७ गते सम्पन्न भएको ।

७. आर्थिक प्रशासन शाखा

आ.व. ०८०/८१

२०८० श्रावण देखि असोज सम्म

बजेट कोड	बजेट उपशीर्षक	बजेट				खर्च			
		चालु	पुँजीगत	वित्तीय	जम्मा	चालु	पुँजीगत	वित्तीय	जम्मा
३७१०००११	श्रम, रोजगार तथा सासु.मे.	१६१९०००००	५७०००००	०	१६७६०००००	२४२३१९५१.६८	२५९९०	०	२४२५७९४१.६१
३७१०००१०१	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३७६६९४०००	१८०००००	०	३७८४९४०००	१५२८०४	०	०	१५२८०४.००
६०१०००१२३	उपदान	१५०५८०६	०	०	१५०५८०६	१५०५८०६	०	०	१५०५८०६.००
६०१०००१३३	सचित विदा	५७९७३३	०	०	५७९७३३	५७९७३३	०	०	५७९७३३.००
६०१०००१६३	औषधी उपचार	५९२२३६	०	०	५९२२३६	५९२२३६	०	०	५९२२३६.००
३७१००१०४	बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यापत्तिहरका लागि पुन एकिकरण परियोजना पहिलो चरण	१३४५०००००	१५०००००	०	१३६००००००	६५२७५	०	०	६५२७५.००
		६७५७७१७७५	१००००००	०	६८४७७१७७५	२७१२७८०६	२५९९०	०	२७१५३७९५.६१

(W)

JMF

५. कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- मन्त्रालय विरुद्ध परेका रिट/निवेदनको लिखित जवाफ सम्बन्धित अदालत समक्ष पेश गरिएको। (सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा १ वटा र सम्मानित उच्च अदालत १ वटा)
- मन्त्रालयमा सूचीकृत रहेको वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरुको अनुगमन गरिएको (काठमाडौं ७, नेपालगंज ४, दाङ १, बुटवल १) र नाम, ठेगाना परिवर्तन भएको संस्थाको पनि पुनः अनुगमन भएको (काठमाडौं- ३)।
- नेपाल राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरिएको। (श्रम (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०८०)
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रका विषयमा सम्मानित अदालतबाट भएका फैसला कार्यान्वयनको लागि यस मन्त्रालय मातहतको सम्बन्धित निकायसँग नियमित समन्वय गरिएको।
- मन्त्रालय वा मातहत निकायबाट कानूनी राय परामर्श माग भएका विषयमा देहाय बमोजिम लिखित राय वा परामर्श उपलब्ध गराइएको:-
 - इजाजत प्राप्त संस्था नविकरण १०० जना कामदारहरु पठाउने भन्ने विषयमा।
 - बेलायतको स्वास्थ्य सेवामा नेपाली नर्सहरु छानौट सम्बन्धी कार्याविधि, २०८० सम्बन्धमा।
 - वैदेशिक रोजगार व्यवसाय कोष सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड २०७९ पहिलो संशोधन।
 - विदेशी श्रमिकको श्रम स्वीकृतिको अवधि थप सम्बन्धमा।
 - श्रम ट्राइबुनल गठन गर्नको लागि अदालतको आदेश सम्बन्धमा।
 - अन्नपूर्णपोष्टमा प्रकाशित समाचार उजुरी व्यवस्थापन सम्बन्धमा।
- वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरुको सूचिकरण नवीकरण कार्याविधि, २०७२ को संशोधन गरिएको।

(ख) रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा

३. वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा

- मिति २०८०/०४/०५ मा श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्री माननीय शरत सिंह भण्डारी र नेपालका लागि गणतन्त्र कोरियाका नवनियुक्त महामहिम राजदूतबीच शिष्टाचार भेटबार्ता भएको।
- मिति २०८०/०४/०९ मा माननीय श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रीज्यूको समुपस्थितिमा विभिन्न श्रम गन्तव्य मुलकहरुमा कार्यरत रहनुभएका काउन्सेलर (श्रम) तथा श्रम सहचारीहरुसँग वैदेशिक रोजगारीमा विभिन्न पक्षहरुमा केन्द्रित रही भर्चुअल बैठक सम्पन्न भएको।
- मिति २०८०/०४/१६ मा वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा प्रमुखज्यूको समुपस्थितिमा विभिन्न श्रम गन्तव्य मुलकहरुमा कार्यरत रहनुभएका काउन्सेलर (श्रम) तथा श्रम सहचारीहरुसँग वैदेशिक रोजगारीमा विभिन्न पक्षहरुमा केन्द्रित रही भर्चुअल बैठक सम्पन्न भएको।

- मिति २०८०/०४/२४ मा श्रीमान् सचिवज्यूको समुपस्थितिमा वैदेशिक रोजगार क्षेत्रका समसामयिक विषयमा विभिन्न संचारमाध्यममा सम्बद्ध पत्रकारहरूसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।
- मिति २०८०/०४/२९ गते श्रीमान् सचिवज्यूको समुपस्थितिमा वैदेशिक रोजगारीमा घरेलु कामदार पठाउने विषयलाई व्यवस्थित गर्ने सम्बन्धमा नेपाल वैदेशिक रोजगार गरेलु कामदार सरोकार समाजका व्यक्तिहरूसँग छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।
- मिति २०८०/०४/२९ श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्री माननीय शरत सिंह भण्डारी र नेपालका लागि स्वीटजरल्याण्डका महामहिम कार्यवाहक राजदूत H.E. Mr. Matthias Meier बीच शिष्टाचार भेटबार्ता भएको ।
- मिति २०८०/०४/३० गते सामाजिक सञ्जालमार्फत वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धमा प्रवाह हुने अनधिकृत तथा मिथ्या सुचानाहरूको नियमन र नियन्त्रणका उपायहरू सम्बन्धमा श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयका श्रीमान सचिवज्यूको संयोजकत्वमा नेपाल प्रहरी मानव वेचविखन अनुसन्धान व्युरो, नेपाल दुरसन्चार प्रधिकरणका पदाधिकारीजुहरुको उपस्थितिमा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भएको, सोहि बैठकबाट मन्त्रालयका उपसचिव कृष्ण प्रसाद भुसालको संयोजकत्वमा Fake Advertisement Monitoring Unit गठन भएको ।
- मिति २०८०/०४/३१ मा श्रीमान् सचिवज्यूको समुपस्थितिमा विभिन्न श्रम गन्तव्य मुलकहरूमा कार्यरत रहनुभएका काउन्सेलर (श्रम) तथा श्रम सहचारीहरूसँग वैदेशिक रोजगारीमा विभिन्न पक्षहरूमा केन्द्रित रही भर्चुअल बैठक सम्पन्न भएको ।
- मिति २०८०/०५/०५ गते इजरायलमा कार्यरत नेपाली कामदारहरूको हकहित र रोजगारीको हालको अवस्था र नेपाल- इजरायल द्विपक्षीय हित र चासोका साथै इजरायलमा सम्भाव्य क्षेत्रमा नेपाली श्रम शक्ति पठाउने विषयमा वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा प्रमुखज्यू र इजरायलका लागी नेपाली महामहिम राजदुतज्यूको समुपस्थिति भर्चुअल बैठक सम्पन्न भएको ।
- मिति २०८०/०५/०५ गते वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपाली श्रमिकको सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आवद्धताको निरन्तरता, इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाहरू मार्फत विभिन्न श्रम गन्तव्य मुलुकहरूमा गएका कामदारहरू सँग भएको करारको दायित्व पुरा नगरिने विषय, वैदेशिक रोजगारीको आवरणमा भईरहेको मानव वेचविखन, आजाद भिसा लगायत वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित विभिन्न समसामयिक विषयहरूमा श्रीमान सचिवज्यूको संयोजकत्वमा नेपाल वैदेशिक रोजगार व्यवसायी संघमा आवद्ध पदाधिकारीहरूसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।
- मिति २०८०/०५/०६ गते माननीय श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्री शरत सिंह भण्डारीसँग जापानका Member of House of Councilors Mr. Kobayashi Kazohiro र Mr. Nagai Manabu द्वारा शिष्टाचार भेटघाट सम्पन्न भएको ।

- मिति २०८०/०५/०६ गते माननीय श्रम रोजगार विभाग तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्री शरत सिंह भण्डारीसँग UNICEF Representative, Ms. Alice द्वारा शिष्टाचार भेटघाट सम्पन्न भएको।
- मिति २०८०/०५/१२ गते माननीय मन्त्री शरत सिंह भण्डारीज्यूसँग बहाराइन रोयल गार्डका कमाण्डर तथा राष्ट्रिय सुरक्षा सल्लाहाकार His Highness Sheikh Nasser bin Hamad Al Khalifa का प्रतिनिधिहरु Mr. Christopher Burrows & Mr. Mohammad Juma द्वारा शिष्टाचार भेट सम्पन्न भएको।
- मिति २०८०/०५/१७ गते अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरुमा श्रोत मुलुक र गन्तव्य मुलुकहरुसँग द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय सम्बाद गरीआप्रवासी कामदारको पक्षमा साझा दृष्टिकोण तयार गर्ने विषयमा अवैतनिक महावाणिज्यदूतहरुसँग परामर्श तथा सल्लाह/सुझाव, श्रम कुटनीति मार्फत नेपाली नागरिकको हक हित तथा संरक्षण सम्बन्धी सवालहरुलाई प्राथमिकताका साथ प्रस्तुत गर्ने र नयाँ गन्तव्य मुलुकहरु पहिचान गरी नयाँश्रम सम्झौता गर्ने नेपाल स्थित गन्तव्य मुलुकका अवैतनिक महावाणिज्यदूत/अवैतनिक वाणिज्यदूतहरुसँग माननीय श्रम, रोजगार तथासामाजिक सुरक्षा मन्त्रि शरदसिंह भण्डारीज्यूको संयोजकत्वमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
- मिति २०८० साल भाद्र २५ र २६ गतेका दिन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा “श्रम आप्रवासनका सवालहरु र कूटनीतिक नियोगको भूमिका” विषयमा सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री पुष्पकमल दाहालज्यूको अध्यक्षतामा माननीय उपप्रधानमन्त्री तथा रक्षा मन्त्री श्री पूर्णबहादुर खड्का, माननीय उपप्रधानमन्त्री तथा गृहमन्त्री श्री नारायणकाजी श्रेष्ठ, माननीय श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्री श्री शरतसिंह भण्डारी, माननीय परराष्ट्र मन्त्री श्री नारायण प्रकाश साउद, सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूका प्रमुख राजनीतिक सल्लाहकार श्री हरिबोल गजुरेल, मुख्य सचिव श्री बैकुण्ठ अर्याल, श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयका सचिव श्री केवलप्रसाद भण्डारी, परराष्ट्र सचिव श्री भरतराज पौड्याल, विभिन्न १२ वटा मुख्य श्रम गन्तव्य मुलुकस्थित नेपाली कूटनीतिक नियोगका महामहिम राजदूत, महावाणिज्यदूत र सम्बन्धित मन्त्रालयका सहसचिवज्यूहरु समेतको सहभागितामा सम्पन्न भएको दुई-दिवसीय अन्तरक्रियात्मक बैठक सम्पन्न भएको।
- वैदेशिक रोजगार विभागमा दर्ता भएका सीपमूलक तालिम प्रदायक संस्थाहरुको नविकरण रोजगारमूलक सीप विकास तालिम संचालन कार्यविधि, २०७५ को दफा १५ वमोजिम आषाढ १५ गते सम्म नविकरण गरिसक्नु पर्ने प्रावधान भएकोमा वैदेशिक रोजगार विभागमा दर्ता हुने सबै संस्थाहरुको नविकरणमा एकरूपता ल्याउन रोजगारमूलक सीप विकास तालिम संचालन कार्यविधि, २०७५ को दफा १५(१) मा रहेको नवीकरण सम्बन्धी समयावधि असार मसान्तसम्म कायम गर्न संशोधन भएको व्यहोरा मिति २०८०/०५/२७ को नेपाल सरकार (माननीय मन्त्रिस्तर) को निर्णयानुसार स्वीकृत भएको।

PN

- मिति २०८०/०६/०४ मा श्रम अस्क्रिप्ट सञ्चालन लागत भुक्तानी, विप्रेषण आप्रवाह, सामाजिक सुरक्षा र बीमा भुक्तानी सम्बन्धमा बैंकहरुका प्रमुख कार्यकारी अधिकृतहरुसँगको अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने अर्धदक्ष र दक्ष कामदारको लागि आधारभूत अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको अंग्रेजी भाषाको परिक्षा उत्तीर्ण गरेका कामदारहरु मात्र पठाउन उपयुक्त हुने विषयमा मिति २०८०/०६/०८ मा माननीय मन्त्रीस्तरीय निर्णय भएको।
- वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालयबाट विदेशस्थित कुटनीतिक नियोगमा राहत उद्धार र अन्य कार्यका लागि निकासा तथा खर्च गर्ने प्रकृयालाई नियमित, व्यवस्थित र जवाफदेही बनाउन यसैसाथ संलग्न "वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालयबाट विदेशस्थित कुटनीतिक नियोगमा निकासा गरिने रकम खर्च गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०" मिति २०८०/०६/१४ को नेपाल सरकार (माननीय मन्त्रिस्तर) को निर्णयानुसार स्वीकृत भएको।
- वैदेशिक रोजगारीलाई मर्यादित, सुरक्षित र व्यवस्थित बनाउने नेपाल सरकारको नीति अनुरूप विभिन्न मित्रराष्ट्रहरुबीच द्विपक्षीय श्रम समझौता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिन मिति २०८० असोज १९ गते नेपाल सरकार र रोमानिया सरकारबीच द्विपक्षीय श्रम समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको।
- नेपाल सरकार र जर्मनी सरकारबीच मिति २०८० असोज २३ गतेका दिन जर्मनीको श्रम तथा सामाजिक मामिला मन्त्रालयमा दक्ष श्रम आप्रवासन तथा ज्ञान आदानप्रदान सम्बन्धी संयुक्त घोषणापत्र (Joint Declaration of Intent) मा हस्ताक्षर भएको।

४. रोजगार सम्बन्ध तथा सूचना शाखा

- मिति २०८०/०४/३० गते सामाजिक सञ्जालमार्फत वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धमा प्रवाह हुने अनधिकृत तथा मिथ्या सूचनाहरुको नियमन र नियन्त्रणका उपायहरु सम्बन्धमा श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयका श्रीमान सचिवज्यूको संयोजकत्वमा नेपाल प्रहरी मानव वेचविखन अनुसन्धान व्युरो, नेपाल दुरसन्चार प्रधिकरणका पदाधिकारीज्युहरुको उपस्थितिमा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भएको, सोहि बैठकबाट मन्त्रालयका उपसचिव कृष्ण प्रसाद भुसालको संयोजकत्वमा Fake Advertisement Monitoring Unit गठन भएको।
- यस मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायबाट प्रवाह हुने सूचनाहरूलाई प्रभावकारी रूपमा एकद्वार प्रणालीबाट सञ्चार क्यवस्थापनका लागि मिति २०८०/५/२९ मा माननीय मन्त्रिस्तरको निर्णयबाट सञ्चार सम्बन्धी वार्षिक कार्ययोजना, २०८० स्वीकृत भएको।
- यस मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायहरुमा भइरहेका काम कारबाहीहरु तथा नीति नियम एवं कार्यान्वयनिका लगायतका सूचनाहरु माग गरी विभिन्न सेवाग्राहीहरुबाट आवेदन भए वमोजिमका सूचनाहरु उपलब्ध गराएको।

✓

(ग) श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा

१. श्रम सम्बन्ध शाखा

- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठनको देहायका महासंघीहरुमा नेपालको तर्फबाट प्रतिवेदन तयार गरी पेश गरिएको ।
 - C-100 (Equal Remuneration Convention, 1951 (No. 100)
 - C-111 (Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 (No. 111)
 - C-169 (Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)
 - C-182 (Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182)
- यस मन्त्रालयमा पर्ने आएका श्रम विवाद समाधान सम्बन्धी २ वटा विषय समाधानको प्रक्रियामा छलफल तथा वार्ता भईरहेको ।
- पाँच वर्ष कटेका विभिन्न देशका ३२ जना विदेशी नगारिक (श्रमिक) लाई नेपालका विभिन्न कम्पनीमा काम गर्ने श्रम स्वीकृति प्रदान गरिएको ।
- अनौपचारिक क्षेत्र तथा अनौपचारिकता व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना/कार्यविधि निर्माण कार्यको Action Plan स्वीकृत भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
 - सरोकारवाला निकायहरु समेतको संलग्नतामा त्रिपक्षीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरी पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने कार्य सम्पन्न भएको ।
 - विषयगत क्षेत्र (कृषि निर्माण, यातायात समेत) को अध्ययन गर्ने परामर्शदाता छनौट चरणमा रहेको ।
 - औपचारीकीकरणको राष्ट्रिय रणनीति तयार गर्ने परामर्शदाता छनौट चरणमा रहेको ।
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) को P029 Protocol of 2014 to the Force labour Convention, 1930 (बाध्यकारी श्रम सम्बन्धी प्रोटोकल २०१४) लाई नेपालले अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा सरोकारवाला निकायहरुबाट रायसहमति प्राप्त गर्न लेखि पठाइएकोमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयबाट प्राप्त भइसकेको र राय सहमति प्राप्त नभएका निकायहरुलाई पुनः पत्राचार गरिएको ।
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) को महासंघी नं. 081 (Labour Inspection Convention, 1947) लाई नेपालले अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा अन्तरविश्लेषण प्रतिवेदनको प्रारम्भिक मस्यौदा उपर सरोकारवाला निकायहरु समेतको संलग्नतामा त्रिपक्षीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरी पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने कार्य सम्पन्न भएको ।
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) को महासंघी नं. 087 (Freedom of Association and Protection of the Right to Organize Convention, 1948) लाई नेपालले अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा अन्तरविश्लेषण प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य भैरहेको ।
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) का महासंघीहरुलाई नेपालले अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा कानूनी प्रकृयाहरुको विस्तृत कार्ययोजना तयार भएको ।
-

QM

२. बालश्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा

- विभिन्न ४० वटा स्थानीय तहहरूमा बालश्रम मुक्त स्थानीय तह घोषणा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने रु ३ लाख का दरले अर्थ मन्त्रालय मार्फत सशर्त अनुदान पठाइएको ।
- स्थानीय तहहरूमा बालश्रम मुक्त स्थानीय तह घोषणा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ईच्छुक स्थानीय तहहरूलाई प्रस्ताव पेश गर्ने संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय मार्फत सूचना जारी गरिएको ।
- राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषदको आयोजना र यस मन्त्रालयको समन्वयमा विभिन्न सरोकारवालाको उपस्थितिमा बालश्रम निशेध तथा नियमित गर्ने ऐनको संशोधनको सम्बन्धमा छलफल गरिएको ।
- बालश्रम निवारणको क्षेत्रमा क्रियाशिल विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूको वैठक असोज तेसो साता सम्पन्न गरिएको ।
- स्वतन्त्रता अभियान नेपालको आयोजना र यस मन्त्रालयको समन्वयमा चितवनको खैरहनी नगरपालिका काठमाडौंको टोखा र नागार्जुन नगरपालिकामा बाल श्रम निवारण सम्बन्धी अन्तर्रिक्ष्या कार्यक्रम सम्पन्न गरियको ।
- वर्ल्ड भिजन नेपाल र बाल विकास समाजको आयोजनामा काठमाडौंको चन्द्रागिरी कागेश्वरी मनोहरा र गोकर्णेश्वर नगरपालिकामा बाल श्रम निवारण सम्बन्धी अन्तर्रिक्ष्या कार्यक्रम सम्पन्न गरियको ।
- यस मन्त्रालय र अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनको संयुक्त आयोजनामा भाद्र अन्तिम हसा विराटनगरमा व्यावसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यशाला परामर्श गोष्ठी सम्पन्न गरिएको ।
- यस मन्त्रालय र अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनको संयुक्त आयोजनामा असोज दोस्रो साता व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी विज्ञ समूह वैठक (OSH expert group meeting) काठमाडौंमा सम्पन्न गरिएको ।

३. श्रमिक कल्याण शाखा

- सरकारी सेवामा वहाल सरकारी कोषबाट पारिश्रमिक पाउने अस्थायी करार र ज्यालादारी कर्मचारीहरूलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा समितिद्वारा कार्यविधिको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार भई उक्त कार्यविधिलाई सरोकारवाला मन्त्रालय/निकाय (प्रधामन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय) सँग राय परामर्शका पत्राचार गरिएको ।
- सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४ को समयसामयिक संशोधन तथा सोसंग सम्बन्धित ऐन, नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधिको संशोधित मस्यौदा तयार गर्नका लागि समिति गठन भई मस्यौदा तयारीको प्रकृयामा रहेको ।

४८

४. सीप विकास तथा तालिम शाखा

- व्यावसायिक सीप विकास तालिम नीतिको मस्यौदा सम्बन्धमा बागमती प्रदेशको हेटौडा र कोशी प्रदेशको इटहरीमा एक दिने छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरी राय सुझाव संकलन गरिएको ।
- व्यावसायिक सीप विकास तथा तालिम सम्बद्ध सरोकारवालाहरूबीच छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम हेटौडामा सम्पन्न गरिएको ।
- राष्ट्रिय व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान (गठन तथा सञ्चालन) आदेश, २०८० मा मन्त्रिपरिषद्मा पेश गरिएको ।
- ILO नेपालको सहयोगमा Gender Equality, Disability and Social Inclusion (GEDSI) सम्बन्धी दुई दिने कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न ।

(घ) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमः

- सामुहिक दुर्घटना विमा :
रोजगार आयोजनामा खटिने श्रमिक र रोजगार सेवा केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूको समेत गरी ९० हजार जनाको एक आर्थिक बर्षका लागि (२०८० भाद्र ३१ देखि २०८१ भाद्र ३० सम्म) राष्ट्रिय विमा कम्पनी लिमिटेड सँग सामुहिक दुर्घटना विमा गरी सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभुति गरिएको ।
- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम :
आ.व. २०७९/८० को वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम मधेश प्रदेश वाहेकका अन्य छ वटा प्रदेशहरूमा प्रदेशस्तरीय बार्षिक समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।
- EOI (Expression of Interest) गरिएको :
राष्ट्रिय रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (National Employment Management Information System-NEMIS) को निर्माण गर्न दस्तावेज तयार गरिएको र सो कोलागि २५ वटा वटा परामर्शदाता फर्महरूले आसयपत्र पेश गरेका र ति मध्ये ८ वटा फर्म सटीलिए गरिएको ।
- तालिम प्रदायक संस्थाहरूको प्राविधिक मूल्याङ्कन :
युवा रोजगारीको लागि रूपान्तरण पहल आयोजनावाट कार्यस्थलमा आधारित सीप विकास तालिम दिने लक्ष्य अनुरूप तालिम संचालन गर्न आसयपत्र माग गरिएकोमा ६२ वटाको सूचीकृत गरी सूचीकृत परामर्शदाताबाट Request for Proposal-RFP प्राप्त गरि तालिम प्रदायक संस्था छनौटको लागि प्राप्त प्रस्तावनाहरूको प्राविधिक मूल्याङ्कन गर्ने कार्य भइ रहेको ।
- लाभग्राही मूल्याङ्कन सर्वे र सेफगार्ड सम्बन्धी अध्ययन गर्ने कार्य क्षेत्रगत शर्त तयार गरिएको ।
- रोजगारी सम्बन्धी विवरण : आ.व. २०८०।०८।१ को लागि
 - ८ लाख ८५ हजार १५५ जना बेरोजगारहरू सूचीकृत भएको ।
 - हाल सम्म १३१२ वटा आयोजनाहरू छनौट भएको ।
 - ६९० जना बेरोजगार व्यक्तिहरू रोजगारीमा संलग्न भएको ।
 - रोजगारीमा खटिएका व्यक्तिहरूबाट ९९६० कार्यदिन काम भएको ।